WILEY

The Scandinavian
Journal of Economics

Tullar och arbetslöner

Author(s): Knut Wicksell

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 14, häft 1 (1912), pp. 43-48

Published by: Wiley on behalf of The Scandinavian Journal of Economics

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3437326>

Accessed: 23-06-2016 00:12 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

<http://about.jstor.org/terms>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Wiley, *The Scandinavian Journal of Economics* are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*

Tullar och arbetslöner.

I Prof. J. Thyréns för ej länge sedan utkomna broschyr, Svensk politik 1911, hvilken utgör en sammanfattning af författarens valtal för liden höst, förekommer (s. 10) ett uttalande, som enligt mitt förmenande icke borde stå oemotsagdt från nationalekonomiskt håll. Det lyder så:

»I förbigående vill jag här anmärka, att det ständiga framhållandet af det obestridda faktum, att arbetarna utom de direkta skatterna betala högst betydliga belopp i indirekta skatter, särskildt genom de af tullarna förorsakade prisstegringarna, allt för sällan suppleras med framhållandet af det likaledes obestridda faktum, att arbetarnas lönestandard lika litet skulle kunna tänkas hafva blifvit blott tillnärmelsevis hvad den är, om icke tullarne funnits, som den kunde tänkas hålla sig kvar, därest de upphörde.»

Meningen härmed måste väl vara den, att arbetarna icke definitivt få bära hela det belopp af indirekta skatter, som för de af dem konsumerade, tullbelagda förnödenheterna tillfaller statsverket, utan åtminstone delvis vinna kompensation härför genom den löneförhöjning, som tullarne anses medföra; hvadan arbetarna alltså skulle, såsom termen lyder, delvis *öfvervälta* dessa sina skatter på andra samhällsklasser eller i hvarje fall delvis afvälta dem från egna skuldror.

För denna sin åsikt kan ju prof. Thyrén åberopa mycket hög auktoritet. Adam Smith och David Ricardo äro namn, som af hvarje nationalekonom nämnas med vördnad, men såväl Smith som Ricardo voro öfvertygade om, att skatter lagda på arbetarnas lifsförnödenheter icke i verkligheten bäras af dem själfva utan öfvervälts på andra. Smith stöder dock sitt resonemang helt och hållet på den från fysiokraterna upptagna läran, att arbetarnas löner i stort sedt oföränderligen befinna sig vid lefnadsminimum. Skulle nu lönernas köpkraft i förstnämnda sjunka under detta mått, på grund af de högre pris på lefnadsförnödenheterna, som beskattningen förorsakar, så måste, säger Smith, följden bli ökad dödlighet (i synnerhet ökad barnadödlighet) eller ock tilltagande äktenskapslöshet och utvandring bland arbetarnas led; enligt lagen om tillgång och efterfrågan skulle då lönerna efterhand stiga, till dess de äfven vid dessa högre varu-

pris nådde upp till lefnadsminimum. Ville man här i stället för det nakna lefnadsminimum sätta en viss vanemässig lefnadsstandard, som af arbetarna segt fasthållles, så blir resonemanget detsamma, blott att den förstnämnda orsaken till en relativ förminskning af arbetarstocken (ökad dödlighet) då finge mindre spelrum, hvaremot de andra båda (fördröjda äktenskap och emigration) finge dess större betydelse.

I hvarje fall alltså kunde »kompensationen» icke äga rum utan efter en mellantid af mer eller mindre svåra lidanden för arbetarklassen; och dessutom kan det väl sättas i fråga, om en sådan procedur gör skäl för namnet skatteöfvervältning; ty alldeles samma löneförhöjning hade ju kommit till stånd, om arbetarne vid *oförändrade* varupris (alltså utan tullar eller inre konsumtionsskatter) hade i motsvarande grad förminskat sitt antal. Verkningsen af dessa indirekta skatter har således under alla omständigheter för arbetarna blifvit ett *lucrum cessans*, om också icke ett *damnum emergens* (oberäknadt naturligtvis själfva öfvergångstidens ofrånkomliga »damnum»).

Ricardo, som i det hela ansluter sig till denna Smiths lära, gör emellertid i kap. 10 af sina *Principles* ett försök att visa, att en lönestegring, motsvarande det genom skatterna höjda priset på lefnadsförnödenheterna, skulle kunna inträda äfven omedelbart, *utan* någon föregående reduktion af de arbetssökandes antal. Men hans bevisföring är på detta ställe så oklar och delvis t. o. m. själfmotsägande, att den näppeligen kan godkännas; den har icke heller, så vidt jag vet, blifvit upptagen af någon senare nationalekonom.¹ Ställer man sig helt enkelt på gränsproduktivitetens ståndpunkt, enligt hvilken arbetslönen i stort sedt bestämmes af »den sist anställda arbetarens produkttillskott», så vill det synas själfklart, att om staten tillägnar sig en del, säg 10 %, af de framställda produkterna — och detta är ju ytterst innebörden af de indirekta skatterna — så har därmed arbetets gränsproduktivitet i verkligheten minskats med 10 %, och lönerna (d. v. s. reallönerna) måste öfver hela linjen i motsvarande grad gå ned.²

Det sagda gäller emellertid närmast de inhemska produktions- eller

¹ Se härom t. ex. mina *Finanztheoretische Untersuchungen* s. 68 f. Äfven beträffande några följande påståenden i texten tar jag mig friheten hänvisa till denna afhandling för den närmare motiveringen af dem.

² Fullt exakt är detta visserligen icke, utan, såsom i den nämnda uppsatsen visas, bör en förstärkning af produktionsprocessens kapitalistiska karaktär (förlängning af produktionsperioden) jämväl bli följden. De här af uppstående konsekvenserna få dock en mera sekundär betydelse och torde i detta sammanhang kunna förbigås.

konsumtionsskatterna (hos oss brännvins- och maltdrycksskatterna samt den inhemska hvitbetsockeraccisen), och om dessa har prof. Thyrén icke uttryckligen påstått, kanske icke ens menat, att de skulle kunna af den konsumerande arbetarbefolkningen öfverflyttas på andra. Tullskatterna bilda ju ett något mera inveckladt kapitel, dock icke i så hög grad, att man icke skulle kunna göra sig ett ungefärligt begrepp jämväl om deras verkningar. Af gammalt skiljer man mellan s. k. finanstullar och och skyddstullar: de förra äro sådana, som drabba varor, hvilka öfverhufvud icke äro eller gärna kunna bli föremål för inhemsk tillverkning, exempelvis kaffe, kryddor, sydfrukter, bättre tobakssorter och många andra. Här kommer alltså tullen oafkortad statsverket till godo och prisförhöjningen träffar såsom indirekt skatt alla konsumenter af dessa varor. Kunna nu arbetarna för sin del få ersättning härför genom höjda löner? Näppligen, ty priset på våra inhemska tillverkningar har ju icke genom dessa tullar höjts (snarare tvärtom, till följd af minskad efterfrågan från utlandet); huru skulle då de i dessa tillverkningar sysselsatta arbetarna uppnå högre lön? Men detsamma torde gälla om alla tullar, äfven skyddstullarne, i den mån de verka såsom finanstullar, d. v. s. i den mån de fördyra de utländska varorna utan att helt afstänga dem från införsel. Äfven i detta fall komma ju de inhemska tillverkningar, medels hvilka vi köpa och betala dessa utländska varor icke i något förändradt, allra minst något förbättradt prisläge, och någon stegrande inverkan på arbetslönerna kunna dessa tullar så till vida lika litet utöfva, som detta, såsom vi sägo, var fallet med de rena finanstullarna.

Återstår att betrakta de *rena* skyddstullarna, d. v. s. tullarnas inflytande på de inhemska, tullskyddade varornas pris, hvarvid vi för enkelhetens skull kunna tänka oss dessa tullar så höga, att de rent af utestänga all import — såsom tillnärmelsevis är fallet med sockertullen — hvad vi härom ha att säga låter nämligen i princip lika väl tillämpa sig på de tullar, som endast delvis utestänga främmande import. Då nämnda inflytande själfallet går i prisstegrande riktning, kunde man ju häraf föränledas att tro, att äfven arbetslönerna skulle i motsvarande grad stegas. Å andra sidan lämna dessa tullar (d. v. s. de rena skyddstullarna och de öfriga, i den mån de verka såsom skyddstullar) ingen inkomst för statsverket; skall alltså tullskyddet i sin helhet kunna åstadkomma en kompensation för arbetarnas indirekta skatter — och någon annan förnuftig mening lär, jag upprepar det, icke kunna inläggas i hr Thyréns ord — så måste tydligen skyddstullarna såsom sådana vara ägnade att höja arbetarnas löner,

icke blott i jämbredd med den af dem förorsakade prisstegringen på de inhemska konsumtionsförmödenheterna utan äfven *därutöfver*.

Ett ögonblicks eftertanke torde emellertid vara tillräcklig att visa det ogrundade i en dylik föreställning. Långt snarare kan det sättas ifråga, om äfven de högsta skyddstullar förmå höja arbetarnas löner med ett enda öre. Tydligt är ju nämligen, att en tull ensam för sig icke kan vålla någon prisstegring, utan härtill kräfves därjämte, att tillverkningen ifråga (därest den icke är föremål för ett inhemskt *monopol*, vare sig rättsligt eller blott faktiskt) är förenad med *så stora naturliga svårigheter*, att den endast genom tullskyddet kan bli lönande i en utsträckning, motsvarande konsumtionens behof, eller öfverhufvud taget. Äro dylika svårigheter ej för handen, så blir tullskyddet, äfven om det försökes, själfallet utan all påföljd; existera de däremot, så har ju arbetets produktivitet inom denna bransch, eller åtminstone dess *gräns* produktivitet, hvaraf lönerna bestämmas, gått *ned* i alldeles samma grad som priset på varan gått upp, och någon möjlighet till en lönestegring förefinnes då, ekonomiskt sedt, alls icke. Detta resonemang vinner ökad styrka, om man besinnar, att en stor mängd tillverkningsgrenar öfver hufvud ej kunna få något gagn af tullar, nämligen våra naturliga exportnäringar samt i det hela tillverkningen af de varor, som äfven under frihandel icke skulle bli föremål för import. Inom dessa kunna då icke heller arbetslönerna stegras, men under förutsättning af tillräcklig rörlighet på arbetsfältet kunna ju arbetslönerna inom den ena produktionsgrenen icke stå väsentligt högre än inom den andra. (Att icke heller de lyckliga innehafvarna af ett tullskyddadt tillverkningsmonopol äro sinnade att utbetala högre löner än de tvingas till genom konkurrensen på arbetsmarknaden, faller af sig själf.)

Det torde vara skäl att söka belysa det sagda genom ett enkelt, visserligen blott fingeradt, sifferexempel. Om dylika än ej kunna godtagas såsom full bevisning, äro de dock i allmänhet högeligen instruktiva; många nationalekonomiska teorier, som nu tagas för god vara, skulle icke ett ögonblick kunna upprätthållas, om de ikläddes siffrornas eller de algebraiska tecknens omedgörliga gestalt. Vi föreställa oss ett land, som af naturliga betingelser är hänvisadt till produktionen af en enda vara eller varugrupp, låt oss säga lifsmedel. För enkelhetens skull antaga vi därjämte tills vidare, att lagen för den relativt sjunkande afkastningen ännu ej gjort sig gällande ens inom jordbruket, och att alltså ej heller någon jordränta i egentlig mening existerar. Under fri handel skulle då landet i fråga konsumera, låt oss säga 75 % af sin egen lifsmedelsproduktion, den öfriga fjärdedelen

utbyter det med fördel mot andra länders industriprodukter. En tullsats, motsvarande 100 % af varuvärdet, skulle emellertid, vilja vi vidare antaga, vara tillräcklig att utestänga importen af dessa industrialster, men på samma gång nödvändig för att göra den inhemska produktionen af dem lönande. Införes nu en sådan tull, så är det tydligt, att landet i dess helhet blir *sämre* försedt med såväl lifsmedel som industriartiklar än under frihandelsåren. Ty för att åstadkomma samma mängd industriartiklar som förut skulle numera hälften af landets hela produktivkraft tagas i anspråk; för lifsmedelsproduktionen återstode då allenast den öfriga hälften, hvadan konsumtionen af lifsmedel måste nedgå med omkr. en tredjedel. Skulle åter lifsmedelskonsumtionen upprätthållas vid sin förra storlek, så måste, såsom man lätt finner, konsumtionen af industriartiklar minskas med hälften af sin förra storlek. Sannolikt kommer därför en annan indelning att ske, så att exempelvis 60 % af landets produktivkraft ägnas åt lifsmedelsproduktionen och de återstående 40 % åt framställandet af industrialster, då alltså landets konsumtion af såväl den ena som andra varugruppen har minskats med jämt 20 %. Och det ligger då närmast till hands att tänka sig, att äfven arbetslönernas realvärde skulle sjunka i ungefär samma proportion. Huru penningpris och penninglöner härvid ställa sig, är i grunden likgiltigt. Antaga vi emellertid, att priset på jordbruksprodukter har förblifvit oförändradt, så skulle industriartiklarnas pris alltså ha fördubblats, men då deras direkta framställande också kräfver dubbelt så mycket arbete pr enhet som deras indirekta anskaffande genom byte förut tog i anspråk, så finnes ju intet utrymme för en lönestegring vare sig inom den ena eller den andra af dessa produktionsgrenar. Fördyrandet af industriprodukterna genom tullar kommer alltså här att med full styrka träffa arbetarna — i den mån de äro konsumenter af dessa varor.

I verkligheten skulle dock i ett fall som detta resultatet för arbetarna bli något mindre oförmånligt. Jordbruket står faktiskt under den sjunkande afkastningens lag; om därför den ensidiga jordbruksproduktionen tränges tillbaka, så *stiger* gränsproduktiviteten och därmed lönerna, och denna stegring kan tilläfskyddas helt och hållet uppväga det stegrade priset på de tullskyddade, men af arbetarne jämförelsevis mindre efterfrågade industrialstren. I ett kolonialland kan därför ett system af industritullar möjligen rent af bli till förmån för arbetarna, i det öfvergången till sämre jord och därmed uppkomsten af en jordränta härigenom fördröjes. Men resultatet blir ett motsatt, när, såsom i vårt land eller andra västeuropeiska länder, lifsmedelsproduktionen omgärdas med höga tullar. Jordräntan stiger

då på arbetslönernas bekostnad, och härtill kommer den viktiga omständigheten, att fördyrandet just drabbar den konsumtionsartikel, som äfven för arbetaren är oumbärlig, och som erfarenhetsmässigt tager i anspråk en vida större del af hans än af öfriga samhällsklassers inkomster.

Vår slutsats blir alltså betydligt olika den, till hvilken hr Thyren kommit. Det är ingalunda gifvet, att skyddstullarna öfverhufvud förmå höja arbetarnas penninginkomster, och det är så godt som säkert — åtminstone i fråga om vårt och öfriga (väst-)europeiska länders förhållanden — att de icke kunna göra detta i en grad, som skulle motsvara ens fördyrandet af de tullskyddade inhemska produkternas pris, långt mindre åstadkomma någon kompensation för de af arbetarna erlagda indirekta skatterna.

Knut Wicksell.